

**Ковальчук Т. А.**

tetianakovalchuk@gmail.com

## **ВПЛИВ ПЕРЕНЕСЕНИХ ТРАНЗИТОРНИХ ВТРАТ СВІДОМОСТІ У ДІТЕЙ НА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ**

А – концепція та дизайн дослідження; В – збір даних; С – аналіз та інтерпретація даних; D – написання статті; E – редагування статті; F – остаточне затвердження статті

**Анотація.** Будь-яке гостре, рецидивуюче чи хронічне захворювання може бути причиною численних змін у різних сферах життя дитини, від щоденних обов'язків до емоційного та когнітивного розвитку, самооцінки та стосунків з іншими людьми, та може негативно впливати на її контакти з однолітками, функціонування в школі чи сім'ї.

**Метою роботи** був пошук сучасних наукових досягнень у сфері дослідження якості життя серед дітей із транзиторними втратами свідомості та їх родин для кращого розуміння стану проблеми та можливостей використання даного показника в оцінці ефективності проведених лікувально-профілактичних заходів.

**Матеріали та методи.** Для пошуку використовували терміни: «синкопе», «епілепсія», «психогенні транзиторні втрати свідомості» та «якість життя» і «діти» у базах даних PubMed Medline й Scopus. До пошуку були залучені англійські повнотекстові статті, опубліковані у період з січня 2013 року по грудень 2022 року.

**Результати** проведеного аналізу дають усі підстави вважати, що впродовж останніх 10 років були опубліковані чисельні дослідження щодо особливостей формування якості життя у дітей із епілепсією і лише одне вивчало показники якості життя серед дітей із вазовагальними синкопе. Незважаючи на типово доброякісну етіологію цього захворювання, діти піддаються високому ризику погіршення психологічного здоров'я після перенесеного епізоду синкопе. Встановлення діагнозу епілепсії в ранньому дитинстві має глибокий вплив на психологічний і фізичний розвиток дитини. Важливо те, що епілепсія уповільнює досягнення дитиною незалежності та ускладнює соціальні стосунки і когнітивні процеси. Ряд авторів звернули увагу на відсутність взаємозв'язку між якістю життя та частотою психогенних неепілептичних станів у дітей і довели ключовий вплив депресії й супутніх соматоформних розладів на погіршення даного показника.

**Висновки.** Вивчення якості життя, пов'язаної зі здоров'ям, є важливим інструментом дослідження впливу захворювання на ключові аспекти повсякденної життєдіяльності дитини та членів її сім'ї, який дозволяє ефективно розпізнавати симптоми з метою своєчасної їх корекції, є кінцевою точкою в оцінці ефективності лікувально-профілактичних заходів та якості наданих послуг в системі охорони здоров'я в цілому. Актуальність подальших досліджень якості життя у дітей із різними видами синкопе обумовлена вкрай обмеженими результатами спостережень у даній групі пацієнтів.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** синкопе, епілепсія, психогенні транзиторні втрати свідомості, якість життя, діти

### **ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА**

**Тетяна Анатоліївна Ковальчук**, к. мед. н., доцент кафедри педіатрії № 2 Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; адреса: Майдан Волі, 1, Тернопіль, Україна, 46001; e-mail: tetianakovalchuk@gmail.com; ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2455-3278>

*Для цитування:*

**Ковальчук Т. А.** ВПЛИВ ПЕРЕНЕСЕНИХ ТРАНЗИТОРНИХ ВТРАТ СВІДОМОСТІ У ДІТЕЙ НА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Медицина». 2023;46:80–88. DOI: 10.26565/2313-6693-2023-46-09

## **ВСТУП**

Якість життя, пов'язана зі здоров'ям (ЯЖПЗ) – це медичний термін, що стосується якості життя (ЯЖ) з позиції здоров'я, та є таким, що відображає вплив хвороби і лікування на повсякденне функціонування, а також само усвідомлення власного здоров'я на здатність людини жити повноцінним життям [1]. Будь-яке гостре, рецидивуюче чи хронічне захворювання може бути причиною чисельних змін у різних сферах життя дитини, від щоденних обов'язків до емоційного та когнітивного розвитку, самооцінки та стосунків з іншими людьми, може негативно впливати на її контакти з однолітками, функціонування в школі чи сім'ї [2–4]. ЯЖПЗ є важливим аспектом оцінки медичних послуг у сфері охорони здоров'я та розуміння тягаря хвороби у житті дитини [5, 6].

Існують значні відмінності в тому, як опікуни пацієнтів з хронічними захворюваннями, у порівнянні зі здоровими, адаптуються до вимог щодо догляду за дітьми, а також впливу хронічного стресу на їх функціонування у повсякденному житті [7–9]. На сучасному етапі розвитку та реформування системи охорони здоров'я пріоритетом у наданні якості медичних послуг залишається не лише ефективність лікування, але і ЯЖ пацієнта, його сім'ї та законних опікунів [10, 11].

За останні 2 десятиліття було досягнуто суттєвого успіху у розумінні різних аспектів проблеми діагностики та лікування транзиторних втрат свідомості (ТВС). Значна частина цього прогресу полягає у формуванні чітких критеріїв, які є необхідними для постановки синкопе. Останні рекомендації Європейської асоціації кардіологів (European Society of Cardiology 2018) щодо діагностики та

лікування синкопе визначають ТВС як стан реальної або очевидної втрати свідомості, що характеризується амнезією впродовж періоду без свідомості, відсутністю нормального рухового контролю, втратою чутливості та короткою тривалістю. Усі ТВС нетравматичного походження розділяють на синкопе (рефлекторні, внаслідок ортостатичної гіпотензії та кардіогенні) і несинкопальні ТВС – епілепсія, психогенні ТВС (психогенні псевдосинкопе; психогенні неепілептичні стани) та інші рідкісні причини [12].

## **МЕТА**

Метою дослідження був пошук сучасних наукових досягнень у сфері дослідження ЯЖПЗ серед дітей із ТВС та їх родин для кращого розуміння стану проблеми та можливостей використання ЯЖ в оцінці ефективності проведених лікувально-профілактичних заходів у цієї групи пацієнтів.

## **МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ**

У даному підрозділі огляду літератури предметом пошуку сучасних наукових досліджень була ЯЖ у дітей, їх батьків та сімей в цілому після перенесеного епізоду ТВС. Для пошуку використовували терміни: «синкопе», «епілепсія», «психогенні ТВС» та «ЯЖ» і «діти» у базах даних PubMed Medline й Scopus. До пошуку були залучені англійські повнотекстові статті, опубліковані у період з січня 2013 року по грудень 2022 року. Результати наукового пошуку представлені на рисунку 1 у вигляді блок-схеми PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) [13].

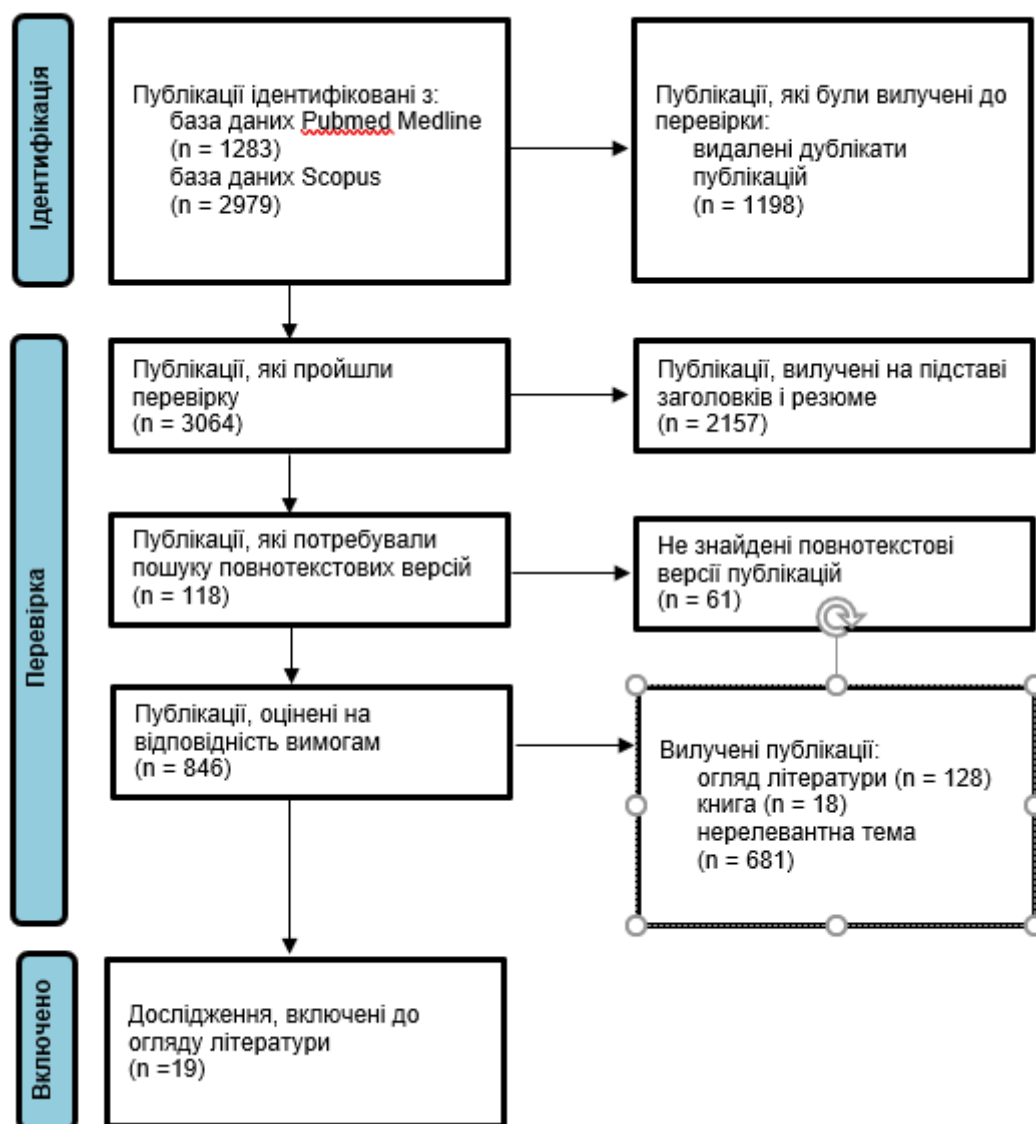


Рис. 1. Блок-схема PRISMA етапів відбору наукових публікацій з тематики дослідження ЯЖ у дітей із ТВС

Fig. 1. PRISMA flow diagram of the scientific publications research steps on the topic of quality of life in children with transient loss of consciousness

В цілому було ідентифіковано 4262 наукові публікації – 1283 у базі даних PubMed Medline та 2979 у Scopus. В подальшому 1198 публікацій були вилучені з дослідження через дублікати. Після процедури перевірки 3064 публікацій, 3045 із них були вилучені з пошуку на підставі нерелевантних тематик досліджень, відсутності повнотекстових версій статей та результатів власних досліджень. Як наслідок, 19 наукових публікацій пройшли перевірку на відповідність предмету пошуку та відображені у таблиці 1.

## РЕЗУЛЬТАТИ

Результати проведеного пошуку дають усі підстави вважати, що впродовж останніх 10 років були опубліковані чисельні дослідження щодо особливостей формування ЯЖ у дітей із епілепсією і лише одне дослідження вивчало показники ЯЖПЗ серед дітей із вазовагальними синкопе. Так, Grimaldi Carpitello T. Et al. виявили значний рівень згоди у оцінці ЯЖ між батьками та дітьми, які страждають на вазовагальні синкопе, при чому рівень згоди зростав з віком

дитини щодо фізичного здоров'я, але знижувався з віком щодо психосоціального благополуччя. Загалом результати дослідження свідчили про те, що діти із вазовагальними синкопе, незважаючи на типово доброякісну етіологію цього захворювання, піддаються високому ризику погіршення психологічного здоров'я [28]. Жодних інших наукових повідомлень щодо впливу вазовагальних синкопе, синкопе внаслідок ортостатичної гіпотензії чи кардіогенними синкопе на показники ЯЖ у дітей виявлено не було.

Доведено, що у дорослих із вазовагальними синкопе достовірно частіше мають місце підвищена тривожність, депресія та низька ЯЖПЗ [33, 34]. На ЯЖ у цій групі пацієнтів найчастіше впливають частота

синкопальних станів і час з моменту останнього епізоду непритомності [35]. Дослідження Jorge J., et al. не підтвердило гіпотезу про те, що отримана травма після падіння у дорослих пацієнтів із вазовагальними синкопе впливає на ЯЖ людини [36]. В одному з пілотних рандомізованих контрольованих досліджень пацієнти з рецидивуючими вазовагальними синкопе, які регулярно проходили курси психотерапії, мали значне зниження частоти рецидивів синкопе і, як наслідок, покращення ЯЖ протягом одного року спостереження [37]. Таким чином, методологію дослідження ЯЖ у пацієнтів із синкопе можна розглядати як важливий метод оцінки ефективності проведених лікувально-профілактичних заходів [38, 39].

Таблиця 1

Table 1

**Дослідження ЯЖПЗ серед дітей та їх батьків і членів сімей після перенесеного епізоду ТВС**  
**Study of health-related quality of life among children, their parents and family members after an episode of transient loss of consciousness**

Дослідження	Країна, рік	Характеристика ЯЖ
Rozensztrauch A., et al. [14]	Польща, 2022	<b>Епілепсія</b> має значний негативний вплив на ЯЖ дітей та функціонування їх сімей.
Furuichi, Y., et al. [15]	Японія, 2021	Рання психосоціальна підтримка та ефективне лікування дитячої <b>епілепсії</b> покращують ЯЖПЗ.
Pachange P. N., et al. [16]	Індія, 2021	Вік дитини, вік першого епізоду та вік з моменту останнього нападу впливають на ЯЖПЗ у дітей із <b>епілепсією</b> .
Aronu, A.E., et al. [17]	Нігерія, 2021	У дітей із <b>епілепсією</b> має місце погіршення усіх сфер ЯЖ; предикторами зниження ЯЖ є вік, стать і соціально-економічний статус пацієнта.
Sirtbaş G., et al. [18]	Турція, 2021	<b>Епілепсія</b> має негативний вплив на фізичний і психосоціальний стан дітей.
Pokharel R., et al. [19]	Непал, 2021	Догляд за дітьми з <b>епілепсією</b> пов'язаний із погіршенням психосоціального здоров'я батьків і членів родини; ЯЖ батьків може впливати на результат лікування епілепсії.
Malhi P., et al. [20]	Індія, 2021	ЯЖПЗ суттєво нижча у дітей із <b>епілепсією</b> та психопатологією і низькою когнітивною функцією.
Flewelling, K. D., et al. [21]	США, 2020	Депресія, а не частота нападів, пов'язані з погіршенням загального функціонування молодих людей із <b>психогенними неепілептичними станами</b> .
Koc, G., et al. [22]	Турція, 2019	Матері дітей з <b>епілепсією</b> мають низькі показники психологічного здоров'я порівняно з батьками, а також емоційного благополуччя та ЯЖ в цілому порівняно з матерями здорових дітей.
Nagabushana, D.S., et al. [23]	Індія, 2019	ЯЖ у дітей із <b>епілепсією</b> погіршують політерапія, неефективність терапії та її побічні ефекти, госпіталізація і затримка розвитку.
Bilgiç A., et al. [24]	Турція, 2018	<b>Епілепсія</b> пов'язана з поганим психіатричним статусом і низькою ЯЖ у дитинстві.
Fong C.Y., et al. [25]	Малайзія, 2018	Рівень узгодженості ЯЖ між батьками та дітьми з <b>епілепсією</b> є низьким або помірним; висока частота нападів або фокальні напади супроводжуються погіршення ЯЖПЗ.

Jain P., et al. [26]	Канада, 2018	ЯЖПЗ дитини з <b>епілепсією</b> та настрій опікуна є важливішими корелятами ЯЖ опікуна, ніж тяжкість терапевтично резистентних епінападів.
Radović N.I., et al. [27]	Монтенегро, 2017	ЯЖ підлітків з <b>епілепсією</b> визначається тяжкістю захворювання, віком і статтю.
Grimaldi Capitello T., et al. [28]	Італія, 2016	Діти із <b>вазовагальними синкопе</b> демонструють статистично значущу згоду зі своїми батьками щодо сприйняття ЯЖПЗ.
Liu, X., et al. [29]	Китай, 2015	<b>Епілепсія</b> має серйозний вплив на ЯЖ дітей; вік, часті напади і тривалий перебіг хвороби пов'язані з низьким рівнем ЯЖ.
Cianchetti C., et al. [30]	Італія, 2015	Батьківські побоювання відіграють роль у погіршенні ЯЖ у дітей із <b>епілепсією</b> і не завжди відображають тяжкість захворювання.
Ibinga E., et al. [31]	Габон, 2015	<b>Епілепсія</b> впливає на чисельні аспекти життя дитини та її батьків.
Akdemir D., et al. [32]	Турція, 2013	У дітей із <b>психогенними неепілептичними станами</b> порушені фізичне здоров'я, емоційне та шкільне функціонування; частота нападів і їх тривалість з показниками ЯЖ не корелюють.

Доведено, що у дорослих із вазовагальними синкопе достовірно частіше мають місце підвищена тривожність, депресія та низька ЯЖПЗ [33, 34]. На ЯЖ у цій групі пацієнтів найчастіше впливають частота синкопальних станів і час з моменту останнього епізоду непритомності [35]. Дослідження Jorge J., et al. не підтвердило гіпотезу про те, що отримана травма після падіння у дорослих пацієнтів із вазовагальними синкопе впливає на ЯЖ людини [36]. В одному з пілотних рандомізованих контрольованих досліджень пацієнти з рецидивуючими вазовагальними синкопе, які регулярно проходили курси психотерапії, мали значне зниження частоти рецидивів синкопе і, як наслідок, покращення ЯЖ протягом одного року спостереження [37]. Таким чином, методологію дослідження ЯЖ у пацієнтів із синкопе можна розглядати як важливий метод оцінки ефективності проведених лікувально-профілактичних заходів [38, 39].

Результати досліджень ЯЖПЗ у різних групах синкопе теж різняться між собою. Так, Hall J. et al. довели, що у дорослих з синдромом постуральної ортостатичної тахікардії рееструються нижчі показники фізичного та загального здоров'я, ніж у пацієнтів із вазовагальними синкопе, при цьому сфери емоційного здоров'я суттєво

не відрізняються між двома групами [40]. Kim N. et al. встановили, що наявність ортостатичної гіпотензії є незалежною детермінантою погіршення ЯЖ у дорослих [41]. На додаток, дослідження Gallor K. et al. демонструє тягар ортостатичної гіпотензії як для літніх людей з синкопе внаслідок ортостатичної гіпотензії, так і опікунів, а також підкреслює потенційну користь фармакологічного лікування не лише для пацієнтів, але й осіб, які забезпечують їх догляд [42].

Як уже зазначалося раніше, у дітей ЯЖПЗ залежить від багатьох факторів. У випадку пацієнтів із епілепсією деякі з цих факторів безпосередньо пов'язані з частими нападами та побічними ефектами прийнятих ліків [19, 43]. Встановлення діагнозу епілепсії в ранньому дитинстві має глибокий вплив на психологічний і фізичний розвиток дитини. Важливо те, що епілепсія уповільнює досягнення дитиною незалежності та ускладнює соціальні стосунки і когнітивні процеси [14, 24].

Існує потреба у детальному аналізі ЯЖ дитини з епілепсією, оскільки вивчення її психосоціального функціонування повинне забезпечити своєчасні та ефективні дії у догляді за цими пацієнтами. Дослідження ЯЖ у дітей з епілепсією можуть сприяти потенційному покращенню не лише догляду, але і допоможуть потенціувати

нові моделі підтримки у роботі з дітьми та їх опікунами [44, 45]. Забезпечення ефективного лікування та адекватних умов для гармонійного розвитку дитини призводять до поліпшення життєдіяльності хворого та зменшення негативного впливу захворювання на функціонування сім'ї [26, 46]. Загалом, комплексне лікування педіатричної епілепсії має бути зосереджене на покращенні ЯЖ дитини шляхом усунення поведінкових, академічних та психосоціальних труднощів. Очевидно, що мультидисциплінарний підхід до лікування за участю фахівців у сфері психічного здоров'я допоможе задовольнити численні потреби дітей з епілепсією та їхніх родин [20].

Хоча жодних досліджень із вивчення ЯЖПЗ серед педіатричних пацієнтів із психогенними псевдо-синкопе досі не проводилося, лише деякі з них все ж охоплювали проблематику ЯЖ у дітей із психогенними неепілептичними станами. Так, Flewelling K.D., et al. науково обґрунтували відсутність взаємозв'язку між ЯЖ та частотою психогенних неепілептичних станів у дітей, соматичними скаргами чи соціальними проблемами та довели ключовий вплив

депресії і тривожних розладів на погіршення ЯЖПЗ. Більше того, показники ЯЖ батьків і дітей в цьому дослідженні були нижчими, ніж раніше опубліковані результати у пацієнтів із серповидно-клітинною анемією, ожирінням і раком [21]. Akdemir D., et al. підтвердили відсутність кореляційних зв'язків між частотою нападів і тривалістю симптомів психогенних неепілептичних станів з показниками ЯЖПЗ та погіршення параметрів ЯЖ на фоні супутніх соматоформних розладів і депресії [32].

## **ВИСНОВКИ**

Вивчення ЯЖПЗ є важливим інструментом дослідження впливу захворювання на ключові аспекти повсякденної життєдіяльності дитини та членів її сім'ї, який дозволяє ефективно розпізнавати симптоми з метою своєчасної їх корекції, є кінцевою точкою в оцінці ефективності лікувально-профілактичних заходів та якості наданих послуг в системі охорони здоров'я в цілому. Актуальність подальших досліджень ЯЖ у дітей із різними видами синкопе обумовлена вкрай обмеженими результатами спостережень у даній групі пацієнтів.

## **REFERENCES**

1. Ow N, Mayo NE. Health-related quality of life scores of typically developing children and adolescents around the world: a meta-analysis with meta-regression. *Quality of life research: an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation*. 2020; 29(9): 2311–2332. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11136-020-02519-0>
2. Nobari H, Fashi M, Eskandari A, Villafaina S, Murillo-Garcia Á, Pérez-Gómez J. Effect of COVID-19 on Health-Related Quality of Life in Adolescents and Children: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*. 2021; 18(9): 4563. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph18094563>
3. Reddihough D, Leonard H, Jacoby P, Kim R, Epstein A, Murphy N, et al. Comorbidities and quality of life in children with intellectual disability. *Child: care, health and development*. 2021;47(5):654–666. DOI: <https://doi.org/10.1111/cch.12873>
4. Amodeo G, Ragni B, Calcagni G, Piga S, Giannico S, Yammine, ML, et al. Health-related quality of life in Italian children and adolescents with congenital heart diseases. *BMC cardiovascular disorders*. 2022;22(1):173. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12872-022-02611-y>
5. Arnold LE, Luna RA, Williams K, Chan J, Parker RA, Wu Q, et al. Probiotics for Gastrointestinal Symptoms and Quality of Life in Autism: A Placebo-Controlled Pilot Trial. *Journal of child and adolescent psychopharmacology*. 2-19;29(9):659–669. DOI: <https://doi.org/10.1089/cap.2018.0156>
6. Sun KP, Xie WP, Liu JF, Chen Q, Cao H. Quality of life analysis of children with patent ductus arteriosus after closure treatment: A single-centre study. *Journal of paediatrics and child health*. 2021;57(12):1936–1941. DOI: <https://doi.org/10.1111/jpc.15617>
7. Isa SN, Ishak I, Ab Rahman A, Mohd Saat NZ, Che Din N, Lubis SH, et al. Health and quality of life among the caregivers of children with disabilities: A review of literature. *Asian journal of psychiatry*. 2016; 23: 71–77. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2016.07.007>

8. Davy G, Unwin KL, Barbaro J, Dissanayake C. Leisure, employment, community participation and quality of life in caregivers of autistic children: A scoping review. *Autism: the international journal of research and practice*. 2022;26(8):1916–1930. DOI: <https://doi.org/10.1177/13623613221105836>
9. Namanja A, Phiri VS. Quality of life of primary caregivers of children living with cerebral palsy at two clinics in Blantyre, Malawi. *Malawi medical journal: the journal of Medical Association of Malawi*. 2022;34(3):176–183. DOI: <https://doi.org/10.4314/mmj.v34i3.6>
10. Jansen-van Vuuren J, Nuri RP, Nega A, Batorowicz B, Lysaght R, Aldersey H.M. Family quality of life for families of children with disabilities in African contexts: a scoping review. *Quality of life research: an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation*. 2022;31(5):1289–1307. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11136-021-02994-z>
11. Rocco I, Bonati M, Corso B, Minicuci N. Quality of life improvement in children with attention-deficit hyperactivity disorder reduces family's strain: A structural equation model approach. *Child: care, health and development*. 2021;47(5):667–674. DOI: <https://doi.org/10.1111/cch.12874>
12. Brignole M, Moya A, de Lange FJ, Deharo JC, Elliott PM, Fanciulli A, et al. 2018 ESC Guidelines for the diagnosis and management of syncope. *European heart journal*. 2018;39(21):1883–1948. DOI: <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehy037>
13. PRISMA Flow Diagram [document on the Internet] Available from: <https://prisma-statement.org/prismastatement/flowdiagram.aspx>
14. Rozensztrauch A, Kołtuniuk A. The Quality of Life of Children with Epilepsy and the Impact of the Disease on the Family Functioning. *International journal of environmental research and public health*. 2022;19(4):2277. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19042277>
15. Furuichi Y, Sakakibara T, Nezu S, Saeki K, Obayashi K, Kurumatani N, et al. Analysis of factors related to low health-related quality of life in children with epilepsy using a self-assessed Japanese version of the KIDSCREEN-52. *Brain & development*. 2021; 43 (1): 78–88. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.braindev.2020.07.002>
16. Pachange PN, Dixit JV, C AM, Goel AD. Quality of Life among Middle and Secondary School Children with Epilepsy. *Journal of neurosciences in rural practice*. 2021; 12 (3): 490–494. DOI: <https://doi.org/10.1055/s-0041-1725242>
17. Aronu AE, Uwaezuoke N, Chinawa JM, Bisi-Onyemaechi A, Ojinnaka, NC. Health-related quality of life in children and adolescents with epilepsy in Enugu: Need for targeted intervention. *Nigerian journal of clinical practice*. 2021;24(4):517–524. DOI: [https://doi.org/10.4103/njcp.njcp\\_457\\_20](https://doi.org/10.4103/njcp.njcp_457_20)
18. Sirtbaş G, Yalnızoğlu D, Livanelioğlu A. Comparison of physical fitness, activity, and quality of life of the children with epilepsy and their healthy peers. *Epilepsy research*. 2021;178:106795. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eplesyres.2021.106795>
19. Pokharel R, Poudel P, Lama S. Quality of life among caregivers of children with epilepsy: A cross-sectional study at Eastern Nepal. *Epilepsia open*. 2021;6(1):120–126. DOI: <https://doi.org/10.1002/epi4.12449>
20. Malhi P, Annam A, Singhi P. Psychopathology and Quality of Life in Children with Epilepsy: A Cross-Sectional Study. *Indian journal of pediatrics*. 2021;88(7):712–714. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12098-021-03685-w>
21. Flewelling KD, Koehler A, Shaffer J, Dill EJ. Correlates of health-related quality of life in youth with psychogenic non-epileptic seizures. *Seizure*. 2020;83:203–207. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.seizure.2020.09.030>
22. Koc G, Bek S, Vurucu S, Gokcil Z, Odabasi Z. Maternal and paternal quality of life in children with epilepsy: Who is affected more?. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2019;92:184–190. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2018.12.029>
23. Nagabushana D, S PK, Agadi JB. Impact of epilepsy and antiepileptic drugs on health and quality of life in Indian children. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2019;93:43–48. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2019.01.021>
24. Bilgiç A, Işık Ü, Sivri Çolak R, Derin H, Çaksen H. Psychiatric symptoms and health-related quality of life in children with epilepsy and their mothers. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2018;80:114–121. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2017.12.031>
25. Fong CY, Chang WM, Kong A.N, Rithauddin AM, Khoo TB, Ong LC. Quality of life in Malaysian children with epilepsy. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2018;80:15–20. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2017.12.032>
26. Jain P, Subendran J, Smith ML, Wijdjaja E, PEPSQOL Study Team Care-related quality of life in caregivers of children with drug-resistant epilepsy. *Journal of neurology*. 2018;265(10):2221–2230. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00415-018-8979-4>

27. Radović NI, Božić K, Đurić AP, Vodopić S, Radulović L, Vujisić S. Health-related quality of life in adolescents with epilepsy in Montenegro. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2017;76:105–109. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2017.07.009>
28. Grimaldi Capitello T, Fiorilli C, Placidi S, Vallone R, Drago F, Gentile S. What factors influence parents' perception of the quality of life of children and adolescents with neurocardiogenic syncope?. *Health and quality of life outcomes*. 2016;14:79. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12955-016-0476-9>
29. Liu X, Han Q. Risk Factors on Health-Related Quality of Life in Children With Epilepsy. *Clinical pediatrics*. 2015;54(14):1334–1338. DOI: <https://doi.org/10.1177/0009922815580405>
30. Cianchetti C, Messina P, Pupillo E, Cricchiutti G, Baglietto MG, Veggiotti, P, et al. The perceived burden of epilepsy: Impact on the quality of life of children and adolescents and their families. *Seizure*. 2015;24:93–101. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.seizure.2014.09.003>
31. Ibinga E, Ngoungou EB, Olliac B, Hounsossou CH, Dalmay F, Mouangue G, et al. Impact of epilepsy on children and parents in Gabon. *Epilepsy & behavior : E&B*. 2015;44:110–116. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2014.12.035>
32. Akdemir D, Uzun O, Pehlivan Türk Özsungur B, Topçu M. Health-related quality of life in adolescents with psychogenic nonepileptic seizures. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2013;29(3):516–520. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2013.09.015>
33. Ng J, Sheldon RS, Ritchie D, Raj V, Raj SR. Reduced quality of life and greater psychological distress in vasovagal syncope patients compared to healthy individuals. *Pacing and clinical electrophysiology: PACE*. 2019;42(2):180–188. DOI: <https://doi.org/10.1111/pace.13559>
34. Atici A, Asoglu R, Demirkiran A, Serbest NG, Emektas B, Sarikaya R, et al. The relationship between clinical characteristics and psychological status and quality of life in patients with vasovagal syncope. *Northern clinics of Istanbul*. 2020;7(3):237–245. DOI: <https://doi.org/10.14744/nci.2020.93753>
35. McCarthy K, Ward M, Romero Ortuño R, Kenny R.A. Syncope, Fear of Falling and Quality of Life Among Older Adults: Findings From the Irish Longitudinal Study on Aging (TILDA). *Frontiers in cardiovascular medicine*. 2020;7:7. DOI: <https://doi.org/10.3389/fcvm.2020.00007>
36. Jorge J, Raj S, Liang Z, Sheldon R. Quality of life and injury due to vasovagal syncope. *Clinical autonomic research: official journal of the Clinical Autonomic Research Society*. 2022;32(2):147–149. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10286-022-00856-3>
37. de Barros E Silva RLA, Volich RM, de Barros E Silva PGM, da Costa Darrieux FC, Scanavacca MI, Hachul DT. Effect of psychotherapy on recurrence of events and quality of life in patients with vasovagal syncope. *Scientific reports*. 2022;12(1):5745. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-022-09513-1>
38. Baysal E, Mutluer FO, Dagsali AE, Kumrulu UC, Huang HD, Aksu T. Improved health-related quality of life after cardioneuroablation in patients with vasovagal syncope. *Journal of interventional cardiac electrophysiology: an international journal of arrhythmias and pacing*. Advance online publication. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10840-022-01420-9>
39. Sharma G, Ramakumar V, Sharique M, Bhatia R, Naik N, Mohanty S, et al. Effect of Yoga on Clinical Outcomes and Quality of Life in Patients With Vasovagal Syncope (LIVE-Yoga). *JACC. Clinical electrophysiology*. 2022;8(2):141–149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jacep.2021.09.007>
40. Hall J, Bourne KM, Sheldon RS, Vernino S, Raj V, Ng J, et al. A comparison of health-related quality of life in autonomic disorders: postural tachycardia syndrome versus vasovagal syncope. *Clinical autonomic research: official journal of the Clinical Autonomic Research Society*. 2021;31(3):433–441. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10286-021-00781-x>
41. Kim N, Park J, Hong H, Kong ID, Kang H. Orthostatic hypotension and health-related quality of life among community-living older people in Korea. *Quality of life research: an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation*. 2020;29(1):303–312. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11136-019-02295-6>
42. Gallop K, Pham N, Maclaine G, Saunders E, Black B, Hubig L, et al. Health-related quality-of-life and burden for caregivers of individuals with neurogenic orthostatic hypotension. *Neurodegenerative disease management*. 2023;13(1):35–45. DOI: <https://doi.org/10.2217/nmt-2022-0015>
43. Verrotti A, Moavero R, Panzarino G, Di Paolantonio C, Rizzo R, Curatolo P. The Challenge of Pharmacotherapy in Children and Adolescents with Epilepsy-ADHD Comorbidity. *Clinical drug investigation*. 2018;38(1):1–8. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40261-017-0585-1>
44. Ronen GM, Rosenbaum PL, Boyle MH, Streiner DL. Patient-reported quality of life and biopsychosocial health outcomes in pediatric epilepsy: An update for healthcare providers. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2018;86:19–24. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2018.05.009>
45. Guilfoyle SM, Mara CA, Follansbee-Junger K, Smith AW, Hater B, Modi AC. Quality of life improves with integrated behavioral health services in pediatric new-onset epilepsy. *Epilepsy & behavior: E&B*. 2019;96:57–60. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2019.04.017>



46. Zhang Q, Song D, Liu Y, Chang L, Li C, Li Y. Sleep quality, caregiver burden, and individual resilience among parents of children with epilepsy. *Epilepsy & behavior: E&B.* 2022;135:108873. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2022.108873>

*Отримано: 11.04.2023*

*Прийнято до друку: 20.05.2023*

*Конфлікт інтересів: відсутній.*

**Kovalchuk T.**

### **THE INFLUENCE OF TRANSIENT LOSS OF CONSCIOUSNESS IN CHILDREN ON THE HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE INDICATORS**

A – research concept and design; B – collection and/or assembly of data; C – data analysis and interpretation; D – writing the article; E – critical revision of the article; F – final approval of the article

**Abstract.** Any acute, recurrent or inflammatory disease can cause numerous changes in various areas of a child's life from daily duties to emotional and cognitive development, self-esteem, and relationships with other people, as well as can negatively affect his/her contacts with peers, functioning in school or family.

**The aim of the study** was the search for modern scientific achievements in the field of research on the quality of life among children with transient loss of consciousness and their families for a better understanding of the state of the possibilities of using this indicator in the evaluation of the effectiveness of the carried-out treatment and prevention measures.

**Materials and methods.** The following terms were used for the search: «syncope», «epilepsy», «psychogenic transient loss of consciousness», and «quality of life», and «children» in the PubMed Medline and Scopus databases. Only English-language full-text articles published between January 2013 and December 2022 were included in the search.

**Results.** During the past 10 years numerous studies have been published on health-related quality of life in children with epilepsy, and there was only one study among children with vasovagal syncope. Given the typically benign etiology of this disease, children are at high risk of psychological health worsening after experiencing a syncope episode. A diagnosis of epilepsy in early childhood has a profound effect on the child's psychological and physical development. It is important that epilepsy slows down the achievement of children's independence and complicates social relationships and cognitive processes. A number of authors drew attention to the lack of relationship between the quality of life and the frequency of psychogenic non-epileptic seizures in children and proved the key influence of depression and somatoform disorders on the reduction of quality of life.

**Conclusions.** Health-related quality of life study is an important tool for the understanding of disease impact on child's daily life and family members, which allows you to effectively recognize symptoms for the purpose of their timely correction, and is the final point in assessing the effectiveness of treatment and prevention measures, as well as quality of public health services. The relevance of further quality of life studies in children under the various types of syncope is due to the extremely limited results of observations in this group of patients.

**KEY WORDS:** *syncope, epilepsy, psychogenic transient loss of consciousness, quality of life, children*

#### **INFORMATION ABOUT AUTHOR**

**Tetiana Kovalchuk**, MD, PhD, Associate Professor of the Department of Pediatrics # 2 at I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, 1, Maydan Voli, Ternopil, Ukraine, 46001; e-mail: [tetianakovalchuk@gmail.com](mailto:tetianakovalchuk@gmail.com); ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2455-3278>

#### **For citation:**

**Kovalchuk T.** THE INFLUENCE OF TRANSIENT LOSS OF CONSCIOUSNESS IN CHILDREN ON THE HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE INDICATORS. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Медицина».* 2022;46:80–88. DOI: **0.26565/2313-6693-2023-46-09** (in Ukrainian)

*Received: 04.11.2023*

*Accepted: 05.20.2023*

*Conflicts of interest: author has no conflict of interest to declare.*